

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKŪKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (v. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

67. Ders | 15.Ocak.2017, Pazar - Sayfa 1

(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Görüntü, Ses kayıtları ve Ders notlarına

www.sifadersleri.com

adresinden ulaşabilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

3. KISIM: Resûl-i Ekrem'in Allah Katındaki Üstün Değeri

10. FASIL: Resûl-i Ekrem'in Şefâat ve Makâm-ı Mahmûd Özellikleri

Arapça Kaynak sf. 275

Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 462

٥٨١ - ولم يذكر في رواية أنس هذا الفضل ، وقال مكانه : «ثم آخر
ساجداً؛ فيقال لي: يا محمد! ارفع رأسك ، وقلْ يَسْمَعُ^(٥) لك ، واشفعْ
تُشَفِّعْ ، وسلْ تُعْطَ . فأقول: يا رب! أمتي ، أمتي . فيقال: انطلق ، فمن كان
في قلبه مثقال حبة من برّة أو شعيرة من إيمان فأخرجه ، فأنطق فأفعل .

ثم أرجع إلى ربي ، فأحمدُه بتلك المحامد . . . وذكر مثل الأول ؛ وقال
فيه : «مثقال حبة من خردل . قال: فأفعل ، ثم أرجع . . . وذكر مثل ما تقدم ،
وقال فيه : «من كان في قلبه أدنى أدنى من مثقال حبة من خردل ؛ فأفعل .»

Enes ibni Mâlik'in rivâyet ettiği hadiste, Ebû Hüreyre tarafından rivâyet edilen bu ilâve yoktur. Bunun yerine, Peygamber aleyhisselâmın şöyle buyurduğu belirtilmiştir: “Sonra secdeye kapanacağım. Bana şöyle buyurulacak:

“Yâ Muhammed! Secdeden başını kaldır! Söyle, sözün dinlenecek. Şefâat et, şefâatin kabul edilecek. İstedğin sana verilecek.” Ben de:

“Yâ Rabbî! Ümmetimi bana bağışla! Yâ Rabbî! Ümmetimi kurtar!” diye yalvaracağım. Bana şöyle buyurulacak:

“Haydi git, kalbinde buğday (veya arpa) tanesi kadar îmân eseri olanları Cehennem'den çıkar.” Ben de gidip emredileni yapacağım.

Yani Fahr-i Âlem Efendimiz'in, kalbinde, (kalp ile yapılan amellerden) fakirlere şefkat, Allah korkusu, iyi bir şey yapmaya niyet etmek gibi îmân eseri olanları Cehennem'den çıkarmasına izin verileceği ifâde buyurulmaktadır.

Sonra tekrar Rabbimin huzûruna çıkacağım ve yine bana ilhâm edilen o hamdû senâlar ile Rabbimi öveceğim.” Resûl-i Ekrem bundan önce söylediklerini aynen tekrarladıktan sonra sözüne şöyle devam etti: “Bana şöyle buyurulacak:

“Haydi git, kalbinde hardal tanesi kadar îmân eseri olanları Cehennem'den çıkar.” Ben de gidip emredileni yapacağım.

“Sonra tekrar Rabbimin huzûruna çıkacağım. Aynı şekilde yalvarıp geri kalan ümmetimin Cehennem'den çıkarılmasını isteyeceğim. Bana:

“Kalbinde hardal tanesinden daha az, çok daha az, azdan da az îmân eseri olanları Cehennem'den çıkar.” buyurulacak, ben de bana emredileni yapacağım.”

وَذَكَرَ فِي الْمَرَّةِ الرَّابِعَةِ: «فَيُقَالُ لِي: ارْفَعْ رَأْسَكَ، وَقُلْ يُسْمَعُ، وَاشْفَعْ تَشَفَّعَ، وَسَلَّ تُعْطَى».

فيقول: «يَا رَبِّ! ائْذَنْ لِي فِيمَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. قَالَ: لَيْسَ ذَلِكَ إِلَيْكَ. وَلَكِنْ وَعِزَّتِي! وَكِبْرِيَايَ! وَعِظَمَتِي! وَجِبْرِيَايَ! لِأُخْرِجَنَّ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»^(١).

٥٨٢ - وفي^(٢) رواية قَتَادَةَ عَنْهُ؛ قَالَ: فَلَا أُدْرِي فِي الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ^(٣): «فَأَقُولُ: يَا رَبِّ! مَا بَقِيَ فِي النَّارِ إِلَّا مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ»^(٤) أَيْ وَجِبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ.

Resûlullah Efendimiz dördüncü defa Cenâb-ı Hakk'ın huzûruna çıktığında kendisine:

“Secdeden başını kaldır! Söyle, sözün dinlenecek. Şefâat et, şefâatin kabul edilecek. İstedğin sana verilecek.” buyurulacağını söylemiştir. O zaman Allah'ın Elçisi şöyle diyecek:

“Yâ Rabbî! Lâilâhe illallah diyenleri Cehennem'den çıkarmama izin ver. Allah Teâlâ şöyle buyuracak:

“Lâilâhe illallah diyenleri Cehennem'den çıkarmak üzere şefâat etme yetkisi sana verilmemiştir. Ancak Ben, kudretime, büyüklüğüm, azametime ve ululuğuma yemin ederim ki, lâilâhe illallah diyenleri Cehennem'den Ben çıkaracağım.”¹

Tâbiîn müfessirlerinden Katâde bin Diâme es-Sedûsî'nin (v. 117/735) Enes ibni Mâlik radiyallahu anhdan rivâyetine göre Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Cenâb-ı Hakk'ın huzûruna üçüncü veya dördüncü çıkışında, ki bunu tam bilemiyorum, şöyle diyeceğim: ‘Yâ Rabbî! Geride sadece Kur’ân-ı Kerîm’deki emrinle ebediyen Cehennem’de yanacak kimseler kaldı.”²

Kur’ân-ı Kerîm’in ebediyen Cehennem’de kalacaklarını söylediği kimseler kâfirler ve münâfıklardır.

1. Buhârî, Tevhîd 36, nr. 7510; Müslim, İmân 326, nr. 193.

2. Buhârî, Tefsîr 2/1, nr. 4476; Müslim, İmân 322, nr. 193.

٥٨٣ وحتى ٥٨٦ - وعن أبي بكر ، وعُقبة بن عامر ، وأبي سعيد ، وحُذَيْفَةَ
مثله^(٥)؛ قال : «فَيَأْتُونَ مُحَمَّدًا فَيُؤَدِّنَ لَهُ ، وَتَأْتِي الْأَمَانَةُ وَالرَّحِمُ فَتَقُومَانِ جَنْبَتِي
الصُّرَاطُ» .

Bu hadîs-i şerîfin bir benzeri, ashâb-ı kirâmdan Hz. Ebû Bekir, Ukbe bin Âmir, Ebû Saîd el-Hudrî ve Huzeyfe İbnü'l-Yemân tarafından rivâyet edilmiş olup, onların herbiri şöyle demiştir:

“Mahşer halkı Muhammed sallallahu aleyhi ve selleme gelecek; Allah Teâlâ ona şefâat izni verecek. Emânet ve sıla-i rahim Sırat'ın iki yanında ayakta duracak.

Emânet; emânete riayet edenlere şâhitlik edecek, emânete hiyânet edenleri de Cenâb-ı Hakk'a şikâyet edecek. Aynı şekilde sıla-i rahim de, akrabasını koruyup gözetenlere şâhitlik, akrabalık bağlarını koparanları da Allah Teâlâ'ya şikâyet edecektir.

و[ذكر] في رواية [أبي مالك] عن حذيفة: «يأتون محمداً فيشفع؛ فيضرب الصراط، فيمرون: أولهم كالبرق، ثم كالريح، والطير، وشدة الرجال، ونبيكم ﷺ على الصراط يقول: اللهم! سلم سلم، حتى يجتاز الناس. وذكر آخرهم جوازاً...» الحديث.

٥٨٧ - وفي رواية أبي هريرة: «فأكون أول من يُجيز»^(١) (٦٠/ب).

1. Müslim, İmân 329, nr. 195.

1. Nesâî, Tatbîk 81, nr. 1139; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, II, 275, 533. Buhârî, Ezân 129, nr. 806; Müslim, İmân 299, nr. 182'de ise "Peygamberlerden ümmetiyle beraber ilk geçen ben olurum." şeklindedir.

Sırat Nasıl Geçilecek?

Ebû Mâlik'in Huzeyfe İbnü'l-Yemân'dan rivâyetine göre Resûl-i Ekrem şöyle buyurmuştur:

"Muhammed'e gelirler; o da şefâat eder. Mahşerden sonra Sırat kurulur, insanlar onun üzerinden geçmeye başlar. İlk kâfile şimşek gibi geçer, ondan sonra gelenler rüzgâr gibi, kuş gibi, koşucular gibi geçerler. Sizin peygamberiniz herkes geçene kadar Sırat'ın üzerinde durarak "Allahım! Selâmete çıkar, selâmete çıkar." diye duâ eder.¹

Ashâb-ı kirâmdan Huzeyfe İbnü'l-Yemân diyor ki, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: "Sizin ilk kâfile-niz şimşek gibi geçer." buyurunca, Ben: 'Anam babam sana fedâ olsun, şimşek gibi geçmek nedir?' diye sordum. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de: "Şimşeği görmediniz mi? Göz açıp yumacak kadar bir zamanda geçip gidiverir!" buyurdu. Ve sözüne şöyle devam etti: "Sonrakiler rüzgâr gibi, kuş gibi, koşucular gibi geçerler. Onları amelleri böyle süratli geçirir. Peygamberiniz Sırat üzerinde durup şöyle der: 'Ey Rabbim! Selâmete çıkar,

selâmete çıkar.' Neticede, kulların amelleri kendilerini Sırat'tan geçirmede âciz kalır. O kadar ki, yürümeye gücü yetmeyen bir adam, kalçaları üzerinde sürünerek gelir. Sırat'ın iki tarafında asılmış çengeller vardır. Bu çengellerin görevi, kendilerine emredilen kimseleri yakalamaktır. Bazıları yaralanmış vaziyette kurtulur, bazıları da Cehennem'e yuvarlanır." Ebû Hüreyre radiyallahu anh bu hadisi rivâyet ettikten sonra şöyle demiştir: "Ebû Hüreyre'nin canını elinde tutan Allah'a yemin ederim, Cehennem o kadar derindir ki, dibine ancak yetmiş yılda varılabilir."

Ebû Hüreyre radiyallahu anhanın rivâyet ettiği hadise göre Peygamber Efendimiz "Sırat'tan ilk geçen ben olurum." buyurmuştur.¹

Ümmetinin Hepsine Şefâat Edecek

Abdullah ibni Abbâs radiyallahu anhümânın rivâyetine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Peygamberler, (Mahşer günü) kendileri için kurulacak kürsülere oturacaklar. Ben ise kürsüme oturmayıp, Rabbimin huzûrunda ayakta duracağım. Allah Teâlâ bana:

“Ümmetine ne yapmamı istiyorsun?” diye soracak. Ben de:

“Yâ Rabbî! Onların hesabını bir an önce gör!” diyeceğim.

“Bunun üzerine ümmetim çağırılıp hesapları görülecek.

“Onların bir kısmı, Cenâb-ı Hakk'ın lütfuyla iyi kulluk yaptıkları için, bir kısmı da benim şefâatim ile Cennet'e girecek.

“Ben günahkâr ümmetime şefâat etmeye devam edeceğim; nihayet bana Cehennem'e girmeleri emredilen bir grup ümmetimin belgeleri verilecek, onlara da şefâat edeceğim. Bunu gören Cehennem'in bekçisi:

“Yâ Muhammed! Ümmetinden cezâyı hak etmiş olan hiç kimseyi bırakmayıp hepsine şefâat ettin!” diyecek.¹

٥٨٨ - وعن ابن عباس ، عنه عليه السلام : «يُوضَعُ لِلْأَنْبِيَاءِ مَنَابِرُ يَجْلِسُونَ عَلَيْهَا ، وَيَبْقَى مِنْبَرِي لَا أَجْلِسُ عَلَيْهِ ، قَائِمًا بَيْنَ يَدَيَّ رَبِّي مُنْتَصِبًا ، يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى : مَا تُرِيدُ أَنْ أَصْنَعَ بِأُمَّتِكَ ؟ فَأَقُولُ : يَا رَبِّ ! عَجِّلْ حِسَابَهُمْ ؛ فَيُدْعَى بِهِمْ ، فَيُحَاسَبُونَ .

فَمِنْهُمْ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِي ، وَلَا أَزَالُ أَشْفَعُ حَتَّى أُعْطَى صِكَّاكًا بِرَجَالٍ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ ، حَتَّى إِنْ خَازَنَ النَّارَ لَيَقُولَ : يَا مُحَمَّدُ ! مَا تَرَكْتَ لِغَضَبِ رَبِّكَ فِي أُمَّتِكَ مِنْ نَقْمَةٍ ^(٢) ^(٣) .

1. Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezullah), III, 208, nr. 2937; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 135, nr. 220; Heysemî, *Mecma'u'l-bahreyn* (Abdülkuddûs), VIII, 119, nr. 4817.

Ben Övünmüyorum

Tâbiîn muhaddislerinden Ziyâd ibni Abdillâh en-Nümeyrî'nin, Enes ibni Mâlik'ten rivâyet ettiğine göre Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Âhirette yeniden diriltilmek üzere kabri ilk açılacak olan benim; bunu övünmek için söylemiyorum. Kıyâmet günü insanların efendisi ben olacağım; bunu övünmek için söylemiyorum. Kıyâmet günü Livâülhamd benim elimde olacak. Cennet'in kapısı ilk defa benim için açılacak; bunu övünmek için söylemiyorum. O gün varıp Cennet kapısının halkasını tutacağım. “Kim o?” diye soracaklar; “Ben Muhammed'im.” diyeceğim. Hemen kapıyı açacaklar. Cebbâr² olan Cenâb-ı Hak orada tecelli buyuracak; ben de huzûrunda secdeye kapanacağım.”³ Daha sonra da yukarıda geçen şefâat hadisini zikretti.⁴

Ashâb-ı kirâmdan Üneys el-Ensârî,⁵ Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi şöyle buyururken dinlediğini söylemiştir:

“Kıyâmet gününde yeryüzündeki taş ve ağaçlardan daha çok kimseye şefâat edeceğim.”⁶

٥٨٩ - ومن طريق زياد التميمي ، عن أنس أن رسول الله ﷺ قال : «أنا أول من تنفلق الأرض عن مجمرته ولا فخر ، وأنا سيد الناس يوم القيامة ولا فخر ، ومعني لواء الحمد يوم القيامة ، وأنا أول من تفتح له الجنة ولا فخر ، فأتي فأخذ بحلقة الجنة ، فيقال : من هذا ؟ فأقول : محمد ؛ فيفتح لي ، فيستقبلني الجبارُ تعالى ، فأخبر له ساجداً . . .»^(٤) وذكر نحو ما تقدم^(٥).

٥٩٠ - ومن رواية أنيس^(١) ، سمعتُ رسولَ الله ﷺ يقول : «لأشفعنَّ يوم القيامة لأكثر مما في الأرض من حَجَرٍ وشَجَرٍ»^(٢).

2. Cebbâr, Esmâ-i hüsnâ'dan olup iradesini her durumda yürüten, yaratılmışların hâlini iyileştiren anlamındadır.

3. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, III, 144; Dârimî, *Mukaddime* 8, nr. 53.

4. Bu hadis, yukarıda “Şefâat-ül Kübrâ Hadisi” başlığı altında verilen hadistir bk. I. 458.

5. Üneys el-Ensârî, hadis kaynaklarında bu hadis-i şerifi rivayet etmesiyle bilinmekte, kendisinden tâbiîn muhaddislerinden Şehr ibni Havşeb'in hadis rivayet ettiği kaydedilmekte, fakat hakkında daha fazla bilgi bulunmamaktadır.

6. Müttakî el-Hindî, *Kenzü'l-ummâl* (Sekkâ), XIV, 399, nr. 39062.

Hadis-i şerifin Ahmed ibni Hanbel'in *el-Müsned*'inde (V, 347) ashâb-ı kirâmdan Büreyde bin Husayb tarafından rivâyet edilen şekli şöyledir: “Kıyâmet gününde yeryüzündeki taş ve ağaçlar kadar insana şefâat edeceğimi umuyorum.”

Kimlere Şefâat Edecek?

Şefâat konusundaki bunca rivâyetten, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şefâatinin ve Makâm-ı Mahmûd'unun kapsamının ne kadar geniş olduğu ve onun şefâatinin muhtelif aşamalarda olacağı anlaşılmaktadır. Şöyle ki:

İnsanlar mahşerde toplanacak; yürekler ağızlara gelecek; güneş teppeye dikildiği, beklemek büyük bir sıkıntı verdiği için kan ter içinde kalacaklar. Bu, hesap başlamadan önceki durumdur. İşte o zaman Resûl-i Ekrem Efendimiz **mahşerdeki bütün insanların bu sıkıntılı durumlarını rahatlatmak için onlara şefâat edecektir.** Bunun hemen ardından Sırat kurulacak ve insanlar hesaba çekilecektir; Ebû Hüreyre ve Huzeyfe İbnü'l-Yemân'ın rivâyetleri böyledir ve bu konudaki en sağlam hadis de budur.

İnsanlar mahşerde beklerken, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem **ümmetinden sorguya çekilmeyecek olanların bir an önce Cennet'e girmesi için şefâat edecektir,** yukarıda geçen hadiste de bu durum belirtilmiştir.

Sonra, yine sahîh hadislerde belirtildiği üzere, azâbı hak edip **Cehennem'e girmiş olan ümmetine de şefâat edecektir.**

Ardından, **kelime-i tevhîdi söylemekten başka sevâpları olmayanlara şefâat edecektir.** Bu şefâat, Resûlullah Efendimiz'den başkasına verilmeyecektir.

فقد اجتمع من اختلاف ألفاظ هذه الآثار أن شفاعته - ﷺ - ومقامه المحمود من أول الشفاعات إلى آخرها ، من حين يجتمع الناس للحشر ، وتضيق بهم الحناجر ، ويبلغ منهم العرق والشمس والوقوف مبلّغه ، وذلك قبل الحساب ، فيشفع حينئذ لإراحة الناس من الموقف ، ثم يوضع الصراط ، ويحاسب الناس - كما جاء في الحديث عن أبي هريرة وحذيفة - وهذا الحديث أثقن . فيشفع في تعجيل مَنْ لا حساب عليه من أمته إلى الجنة - كما جاء (٣) في الحديث - ثم يشفع فيمن وجب عليه العذاب ، ودخل النار منهم حسب ما تقتضيه الأحاديث الصحيحة ، ثم فيمن قال: لا إله إلا الله . وليس هذا لسواه - ﷺ .